

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder. Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloeddijk 14, Kampen. Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes.

Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. — Goes
Telefoon No. 2424 — Postrekening No. 36000

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling. Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar. Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent.

INHOUD: Hoofdartikel: Is er een „tusschentoestand”? IV. — Uit de Schrift: De omgekeerde wereld. — Kerkelijk leven: Een eerste stap ter afsnijding van hereeniging. Bibliotheek Theologische Hoogeschool. — Groninger Brieven. — Uit het politieke en sociale leven: Partij-organisatie. — Opvoeding en Onderwijs: Om den Bijbel. Onze tijd en de opvoeding onzer kinderen. — Perschoon: De getallen van Dathan. De onbevredigende Synodale beslissing. — Stemmen uit onze kerken. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

IS ER EEN „TUSSCHENTOESTAND”?

door Prof. Dr K. SCHILDER.

IV.

We kunnen dan ook nu gevoelig komen tot ons eigenlijke onderwerp: is er werkelijk een tusschentoestand in den in ons eerste artikel aangegeven zin?

Er zijn er, die het ontkennen. Onder hen beweren sommigen, dat b.v. Luther er weinig of niet van weet of weten wil. Er wordt nog al druk gewerkt met een door Heinrich Quistorp bijgebracht citaat van Luther, dat aldus luidt: „hier moet men den tijd uit zijn gedachten bannen en weten, dat in gindsche wereld geen tijden geen uur zijn, doch alles een eeuwig oogenblik”. Zij, die zich op Luther beroepen, willen daarmee dan aannemelijk maken, dat in betrekking tot onze gestorvenen elke gedachte aan tijd radicaal uitgesloten is.

Hoe dat bedoeld is?

Wil men alleen maar ermee zeggen, dat de gestorvenen geen tusschentijd waarnemen? Of meten? Of indeelen, zooals wij het doen met onze klok?

Nee, men bedoelt nog veel meer. Men wil ermee zeggen, dat er ook geen tusschentoestand is. De tusschentijd is er eenvoudig niet, dien kant wil men uit, als men zich op Luther beroept.

Nu is het waar, dat Luther over den tusschentoestand weinig heeft gezegd.

Maar dat hij hem ontkend, of over het hoofd gezien heeft, — dat is niet waar. Het zijn er, zegt hij, nog velen, die Christus toebehooren en nog moeten verschijnen voor Christus in de groote kerk-reunie van den jongsten dag. Niet alleen wij, doch ook degenen die vóór ons gestorven zijn, moeten op hen „wachten”¹⁾ Dit woord „wachten” is bij Luther niet zinloos. Zoo als de doode Abel leeft en spreekt in den hemel, alzoo, dat God zelf op aarde voor hem den mond gaat openen tegen Kain, zoo genieten ook nu de geloovigen gelijke voorrechten²⁾. Aldus Luther.

Doch de meening van Luther of een ander behoort ons hier niet op te houden. Hoe wordt het bezwaar tegen het geloof aan een tusschentoestand tegenwoordig gemotiveerd? En, — hoe

stelt men zich den loop der dingen voor, als de tusschentoestand uitgeschakeld wordt?

Enkele beelden — niet van mijzelf mogen hier spreken.

Daar is vooreerst het beeld van de treinreis. Stel u iemand voor, die met den trein reist, laat ons zeggen van Rotterdam naar Den Haag. Stel u verder voor, dat de man op het oogenblik van het vertrek uit Rotterdam in slaap valt. Of, dat hij bewusteloos wordt. En dat hij weer bijkomt op het oogenblik, dat de trein in Den Haag halt houdt. Heeft die reis voor zijn besef lang geduurd? welneen. Voor zijn besef heeft de reis maar een oogenblik geduurd. Als hij in Den Haag aankomt, denkt hij misschien, nog in Rotterdam te zijn. Maar als hij de oogen opent, en om zich heen ziet, bemerkt hij, in Den Haag te wezen. Wat zijn waarneming betreft, had de trein een oneindig groote snelheid. Zóoveel kilometer in... een seconde. En wederom, voor zijn waarneming was de afstand Rotterdam—Den Haag oneindig klein. Even kort als de afstand tusschen de signaal, die hij in de hand hield en zijn lippen: die afstand wordt ook afgelegd in... een seconde. Tijd en afstand gelden dus voor hem niet meer.

Zóó nu denkt men zich het verloop der dingen voor den gestorvene. Er is voor zijn besef geen verloop. Het moment van den dood, van het ontslapen of inslapen, valt te vergelijken met dat van het bewusteloos raken van den reiziger van daareven in Rotterdam. En het openslaan van de oogen in den dag van Christus' wederkomst is te vergelijken met dat van de aankomst in Den Haag, waar de man weer wakker werd. In werkelijkheid is er wel een bepaalde tijds-duur verlopen tusschen het moment van zijn scheiden uit dit leven eenzijdig en dat van Christus' wederkomst anderzijds.

Maar de gestorvene zelf weet daar niet van. Voor zijn besef staat het zóó: hij ontsliep toen hij den laatsten adem uitblies en aanstonds daarna ontwaakt hij in de nabijheid van den Christus, die wederkwam om de wereld te oordeelen ten jongsten dage.

Het beeld is duidelijk. Het kan nog verder worden uitgewerkt. Men zegt b.v. denk u een mede-reiziger, die den man naast hem zag inslapen in Rotterdam en weet, dat hij pas in Den Haag wakker wordt. Die man kan zeggen: hij is al in Den Haag.

Het woordje „is” moet natuurlijk niet al te letterlijk worden genomen; want dan klopt het beeld niet meer. Of dat niet-kloppen een verlies zal zijn, moet nog blijken. Wie heel precies wil zijn, kan natuurlijk opmerken, dat de mede-reiziger even goed had kunnen constateeren: „hij is nu nog in Rotterdam”. En wie dan nog secuurder spreken wil, kan als derde in de rij zijn schouders ophalen en zeggen: „hij is op 't oogenblik n e r g e n s”. Tot den laatste dringt dan de eenvoudige waarheid door, dat hier twee begrippen door elkaar heen gebruikt worden, n.l. „ergens al of niet zijn”, en: „van het ergens zijn of niet zijn weet hebben”. Daarmee is dan in zooverre winst behaald, als de heilzame herinnering aan het mankgaan van elk beeld nu ook even aan het woord gekomen is.

Vandaar dan ook, dat het beeld van de treinreis wordt afgewisseld met dat van den slaap. We hoorden hierboven Luther even noemen, en willen daarom ook naar hem even luisteren. Ook Luther spreekt van slapen, maar: Luther maakt daarbij onophoudelijk verschil tusschen „sterven” en „slapen”, of „ontslapen”.

Belijdenis.

Wij staan hier, Vader, voor Uw heilig
[aangezicht,
als kindren, wien Gij zelf den disch hebt
[aangericht,
en die Gij soeverein verkiest uit de geslachten,
want hoog en mateloos is elk van Uw gedachten.

Als kindren hebben wij oprecht Uw Woord
[geloofd,
dat Gij volvoert hetgeen Gij eertijds hebt beloofd:
Te zijn een heilrijk God voor ons en onze zonen,
en wij Uw vrije volk wien Gij Uw gunst wilt
[toon.

Uw zegel hebben wij in het geloof aanvaard
als ja-Woord op het heil, dat Gij Uw kind
[vergaart,
en niet getwijfeld aan de waarheid van Uw
[spreken,
of ook de uitkomst met Uw Woorden vergeleken.

Uw ja is ja, Uw neen zij neen. Ons booze bloed
weestreeft Uw wet en wil; en als Gij 't niet
[verhoedt,
gaan wij als Uw ontrouwe kind aan 't eind der
[dagen
Uw Rijk voorbij, om eindeloos Uw toorn te
[dragen.
[J. L.]

Als Paulus in 1 Cor. 15 degenen, die na Christus zullen opstaan geen dooden noemt, doch Hem den eersteling noemt dergenen die ontslapen zijn, dan zegt hij: nu Christus den echten en eeuwigen dood ondergaan heeft, nu is, nadat Hij van dien dood is opgestaan, voor de zijnen de „dood” geen dood meer, doch een slaap geworden; de Christenen die in de aarde liggen, heeten dan ook geen dooden, doch slapers: want ze zullen zeker opstaan. „Slapen” zegt men van hen, die neerliggen, doch weer ontwaken en opstaan zullen; maar men gebruikt dat woord niet van degenen, die neerliggen zonder hoop van opstanding; hen noemt men geen slapenden, maar doode lijken. De Schrift — aldus Luther — wil juist in dat woord slapen de toekomstige opstanding in rekening doen brengen.³⁾ Hij bedoelt hier dus de zalige opstanding (Heidelb. Cat. Zondag 17). Want ook de „onchristenen” moeten allen „opstaan”, maar dat is dan geen vroolijke, geen zalige, doch een verschrikkelijke opstanding⁴⁾: hij zelf weet er alles van, want toen hij nog zoo'n vrome heilige monnik was, toen hoorde hij veel liever over alle duivelen in de hel spreken, dan over dien jongsten dag, die hem de haren te berge deed rijzen⁵⁾. Maar wie in Christus heenging, die „slaapt”. Zooals b.v. die goede hertog Johan, Keurvorst van Saksen, slaapt, als hij daar op het doodsbed ligt en Luther de lijkrede houdt. Die man slaapt: want Christus heeft de dooden, die zich om zijn echten dood bekommerden, omgedoopt; het zijn geen dooden meer, doch slapenden⁶⁾. Christus' dood heeft hun dood verslonden („gefressen”)⁷⁾. En dus is die keurvorst eigenlijk

¹⁾ Ausl. des XV. Cap. der ersten Epist. an die Corinth., editie Peter Seitzgen Erben, 1578, I, 368 a.

²⁾ Die II. Predigt über den Leich Herzog Johans zu Sachsen, a.w., 444, b.

³⁾ Ausl. des XV. Cap. etc. 363, a.

⁴⁾ Idem, 365, a.

⁵⁾ Idem, 365, a.

⁶⁾ I. Predigt, etc. 427, a.

⁷⁾ 427, b.